

Asia: VN/34059/2021

## **Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi toisen asteen koulutuksen kehittämishankkeeseen liittyvistä säädösmuutoksista**

### Lausunnonantajan lausunto

#### **Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään**

LAUSUNTO OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN TOISTA ASTETTA KOSKEVISTA MUUTOKSISTA

Teknisen Kaupan Liitto kiittää mahdollisuudesta lausua lakiesityksestä ja tuo esille seuraavia asioita teknisen kaupan tarpeisiin ja ammatillisen koulutuksen rahoitukseen liittyen.

Esityksen tavoitteena on vahvistaa ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjien välistä yhteistyötä ja luoda nykyistä paremmat mahdollisuudet näiden koulutusmuotojen opintojen yhdistämiseen sekä ammatillisen perustutkinnon ja ylioppilastutkinnon samanaikaiseen suorittamiseen. Tavoitteena on myös lisätä opiskelijoiden oikeusturvaa ja yhdenvertaisuutta yhdistelmäopinnoissa sekä ammatillista perustutkintoa ja ylioppilastutkintoa samanaikaisesti suorittaessa. Ammatillisen perustutkinnon suorittamisen tavoitteena on antaa tutkinnon suorittajalle hyvät valmiudet siirtyä työelämään tai jatko-opintoihin. Esityksen tavoitteena on vahvistaa näitä ammatillisen perustutkinnon suorittamisen tavoitteita ja antaa opiskelijoille mahdollisuus suunnata osaamistaan yksilöllisten valintojen ja kiinnostuksen kohteiden perusteella.

Elinkeinoelämän tarpeet ammatillisen koulutuksen järjestämiseen liittyen on otettava paremmin huomioon:

- Lakiesityksen mukaan tavoitteena on antaa tutkinnon suorittajalle hyvät valmiudet siirtyä työelämään. Ammatillinen koulutus tulee suunnitella ja

toteuttaa lähtökohtaisesti elinkeinoelämää palvelevalla tavalla.

- Miten uudistusta valmistellessa on otettu yritysten tarpeet huomioon?

- Miten uudistus helpottaa kaikkia aloja piinaavaa osaajapulaa?
- Työelämän muutos koskettaa kaikkia työikäisiä ja jatkuvan oppimisen tarve on kasvava. Osaajapula haastaa myös teknisen kaupan alaa.
- Teknisen Kaupan Liiton jäsenyrityksille syksyllä 2021 tehdyn kyselyn mukaan osaajapula on akuutti. Yrityksen tarvitsevat kipeimmin ammatillisen,
  - teknisen perustutkinnon suorittaneita uusia osaajia.
- Osaajapulaa pyritään yrityksissä ratkaisemaan myös alalle tulevien alanvaihtajien täydennys- ja muuntokoulutuksilla. Tässä ammatti- ja
  - erikoisammattitutkinnot ovat erittäin merkittävässä asemassa. Alanvaihtajilla ja täydennyskoulutettavilla on hyvin usein jo tutkinto toiselta alalta ja mitä
    - he ja yritykset kaipaavat, ovat nimenomaan ammatillisia perustaitoja.
- Ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmä - ammatilliset perustutkinnot sekä ammatti- ja erikoisammattitutkinnot - muodostavat kokonaisuuden ja
  - tutkintojen jatkumon. Näitä kaikkia on jatkossakin kehitettävä tiiviissä vuoropuhelussa yritysten kanssa. Samanaikaisesti kun ammatillisen koulutuksen
    - toiminnallisia tai rahoitusta koskevia muutoksia valmistellaan oppivelvollisten osalta, on erittäin tärkeää arvioida, mitä vaikutuksia näillä muutoksilla on
      - opiskelijoiden ammattiosaamisen lisäksi myös ammatti- ja erikoisammattitutkintojen suorittamiseen. Jatkuvan oppimisen edellytykset ammatillisessa
        - koulutuksessa eivät saa heikentyä.
  - Ammattiosaajien saatavuudella on erittäin suuri merkitys teknisen kaupan alan yrityksille. Yritykset tarvitsevat nyt ja tulevaisuudessa ammatillisen
    - perustutkinnon suorittaneiden lisäksi myös ammatti- ja erikoisosaajia. Ammattitutkinnot tarjoavat jo teknisen kaupan alalla toimiville tai alan
      - perustutkinnon omaaville perustutkintoa syvällisempää osaamista. Ammattitutkinnoilla kehitetään esimerkiksi liiketoiminnan palveluiden, myynnin ja
        - markkinoinnin, kansainvälisen liiketoiminnan, kuljetusten, hankinnan, varastologistiikan sekä lähiesihenkilötyön ja yrittäjyyden osaamista.
    - Erikoisammattitutkinnot kehittävät puolestaan teknisen kaupan alalla vaativimpiin tehtäviin hakeutuvien osaamista. Erikoisammattitutkinnot tarjoavat
      - osaamisen kehittämisen väylän esimerkiksi johtamiseen ja yritysjohtamiseen, liiketoimintaan, tietojenkäsittelyyn ja tietoliikenteeseen, myyntiin ja
        - asiakaspalveluun, asentamiseen sekä tuotekehitykseen.
    - Ammatillisen koulutuksen kielivaatimuksia sekä järjestämiskieliä on arvioitava maahanmuuttotarvetta vasten ja lisättävä esimerkiksi englanniksi

annettavaa koulutusta.

Lakiesityksen vaikutuksista ammatillisen koulutuksen rahoitukseen:

- Uudistuksella ei saa olla ammatillisen koulutuksen kokonaisrahoitusta pienentäviä vaikutuksia.

o Ammatillisen koulutuksen valtionosuusrahoituksen määräraha ehdotetaan jaettavaksi kahteen erilliseen rahoitusväylään: 1)

oppivelvollisuuskoulutuksen rahoitukseen ja 2) jatkuvan oppimisen rahoitukseen. Oppivelvollisuuskoulutuksen rahoituksessa otettaisiin huomioon

oppivelvollisuuslain 16 §:ssä tarkoitettuun maksuttomaan koulutukseen ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 65 §:ssä tarkoitettuun

vaativaan erityiseen tukeen oikeutettujen opiskelijoiden sekä ammatillisen koulutuksen järjestäjän järjestämän TUVA-koulutuksen opiskelijoiden

suoritteet.

o Muiden kuin edellä mainittujen opiskelijaryhmien suoritteet otettaisiin huomioon jatkuvan oppimisen rahoituksessa.

o Ehdotettu jakaminen toteutettaisiin nykyisen ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän puitteissa. Miten uudistus kohtelee aikuisopiskelijoita;

maahanmuuttajia ja alanvaihtajia? Nykyisellään yli puolet ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevista on aikuisopiskelijoita.

- Valmisteluun tarvitaan lisää aikaa ja päätöksiä tulisi tehdä vasta seuraavalla hallituskaudella. Valmistelun pohjaksi tarvitaan riittävä tietopohja sekä

kattavampi kokonaisnäkemys toisen asteen koulutuksen muutostarpeista.

- Ammatillisen koulutuksen rahoitusta koskevassa esityksessä on kyse merkittävästä muutoksesta tämänhetkiseen rahoitusjärjestelmään ja siksi

edellytämme perusteellisempaa vaikuttavuusarviointia nyt esitetystä muutoksesta. Koulutuksen kehittämisen tulee perustua arviointitietoon. Tarvitaan

pitemmän aikavälin tietoa maksuttoman oppivelvollisuuden kustannuksista. Myös nykyisen rahoitusmallin ohjausvaikutuksista ja kustannusseurannasta

tarvitaan tarkempaa ja pitkäaikaisempaa seurantatietoa. Lisäksi on selvitettävä valmistelussa olevien muutosten vaikutuksia jatkuvan oppimisen

rahoitukseen.

- Ammatillisten oppilaitosten vastuuta alueensa elinkeinoelämää palvelevan koulutuksen järjestämisestä sen tarpeiden lähtökohdista on lisättävä. Tämä

voisi sisältää esimerkiksi:

o rahoituskannusteen painottumisen selkeämmin opiskelijoiden työllistymiseen

o kannusteen alueelliseen yhteistyöhön alueen yritysten kanssa toimialoittain

- Nykyisin yli puolet ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevista on yli 20-vuotiaita, siis aikuisopiskelijoita. Alanvaihtajien, täydennyskoulutettavien ja

maahanmuuttajien mahdollisuudet päästä ammatilliseen koulutukseen myös muilla kielillä kuin suomeksi tai ruotsiksi on lakiuudistuksessa turvattava

riittävällä rahoituksella.

Leskinen Lauri  
Teknisen Kaupan Liitto ry